

§ 161

Handlingsprogram för skydd mot olyckor

INLEDNING

Av Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) framgår att handlingsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Vidare framgår av samma lag att programmet bland annat ska ange målet för kommunens verksamhet. Samtidigt pågår en Räddningstjänstutredning "En effektivare räddningstjänst" (SOU 2018:54) som är på remiss. I väntan på utredningens förslag föreslås att nuvarande handlingsprogram förlängs.

Beredning

Bilaga KS 2018/206/1, missiv -Handlingsprogram för skydd mot olyckor
Bilaga KS 2018/206/2, handlingsprogram för skydd mot olyckor i Sala kommun
Ledningsutskottets beslut 2018-11-13, § 247

Yrkanden

Anders Wigelsbo (C) yrkar
att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar
att förlänga nu gällande Handlingsprogram för skydd mot olyckor, Bilaga KS
2018/206/2, att gälla till och med 31 december 2019.

BESLUT

Kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar
att förlänga nu gällande Handlingsprogram för skydd mot olyckor, Bilaga KS
2018/206/2, att gälla till och med 31 december 2019.

Utdrag
kommunfullmäktige

Justerandes sign <i>us</i>	<i>Am</i>	Utdragsbestyrkande
-------------------------------	-----------	--------------------

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2018 -10- 26	
Diarienumr 2018/1476	Aktbilaga 1

1 (1)
2018-10-24
MISSIV
TOMMY JANSSON
DIREKT: 0224-74 78 82

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

Kommunstyrelsen

Handlingsprogram för skydd mot olyckor

Ärende

Av Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) framgår att handlingsprogrammet skall antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Vidare framgår av samma lag att programmet bland annat skall ange målet för kommunens verksamhet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anger att programmet bör antas under det första året i mandatperioden.

I pågående Räddningstjänstutredning "En effektivare räddningstjänst" (SOU 2018:54), vilken för närvarande är på remiss, går att läsa följande förslag angående handlingsprogram om skydd mot olyckor:

"4.5 Handlingsprogrammen ska bli likformiga

Förslag: Handlingsprogrammen bör även i fortsättningen vara kommunernas styrdokument. Handlingsprogrammen ska nationellt likriktas för att underlätta jämförelser mellan kommuner och för att förbättra kvalitén i handlingsprogrammen. Åtgärderna bör framför allt åstadkommas genom att *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bemyndigas att utfärda närmare föreskrifter om vad handlingsprogrammen ska innehålla och hur de ska struktureras.*

4.6 Kommunerna ska själva bestämma hur handlingsprogrammen ska antas

Förslag: *Kommunerna bör själva, utifrån regleringarna i kommunallagen, bestämma hur handlingsprogrammen ska beslutas.* Detta bör inte regleras särskilt i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och bestämmelserna om detta ska utgå ut den lagen. Innan kommunen beslutar om betydande förändringar i handlingsprogrammet ska dock samråd fortfarande ske. Det ska ske med de myndigheter som särskilt berörs av förändringarna."

Förslag till beslut

I väntan på beslut om Räddningstjänstutredningens förslag föreslås kommunstyrelsen besluta om prolongering av nu gällande Handlingsprogram för skydd mot olyckor att gälla fram till och med 2019-12-31, se bilaga.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SALA-HEBY

Tommy Jansson
räddningschef/säkerhetschef

SALA KOMMUN	
Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2018 -10- 26	
Dariennr	Aktbilaga
2018/1476	2

Handlingsprogram för skydd mot olyckor i Sala kommun.

Kapitel 1

Inledning

Bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) föreskriver i sin första paragraf att *denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.*

Vidare definieras begreppet räddningstjänst i andra paragrafen:

Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.

Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd på kommunfullmäktiges uppdrag för programmets utförande och uppföljning.

För arbetet enligt uppställda mål i nämnderna ansvarar; socialchef, skolchef, samt kontorschefer inom kommunstyrelsens förvaltning.

Ansvar

Den enskilde själv har det primära ansvaret för att skydda liv, egendom och miljö. Den enskilde har också ansvaret att inte orsaka olyckor. Med den enskilde menas alla människor, men även alla företag, organisationer och myndigheter.

I första hand är det den enskilde som ska vidta åtgärder och bekosta åtgärder som syftar till att förhindra olyckor och begränsa konsekvenser av de olyckor som inträffar. Kommunens räddningstjänst ska kunna gripa in när den enskilde själv inte klarar att hantera situationen. Handlingsprogrammet beskriver vad kommuninvånarna kan förvänta sig av räddningstjänsten Sala-Heby.

Syfte

Handlingsprogrammet är kommunens dokument för arbete med skydd mot olyckor, vilket även inkluderar de olyckor som inte leder till en räddningsinsats. Syftet är att samordna olycksförebyggande, skadebegränsande och skadeavhjälpande verksamhet och åstadkomma en samsyn i fråga om säkerhet och trygghet.

Handlingsprogrammet skall enligt lagen innehålla kommunens mål för verksamheten, de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras, samt vilken förmåga kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra räddningsinsatser i fred och under höjd beredskap. Verksamhetsmålen rubriceras i LSO som säkerhetsmål och prestationsmål, men benämns i handlingsprogrammet som *inriktningsmål* och *indikatorer*.

Strävan i det olycksförebyggande arbetet har varit, och skall alltjämt vara, att arbeta utifrån ett medborgarperspektiv.

Risker för olyckor i kommunen som kan leda till räddningsinsats

Risker för olyckor i kommunen som kan leda till en räddningsinsats har inventerats och analyserats i ett särskilt dokument "Räddningstjänstens riskinventering och analys för Sala och Heby kommuner" som finns tillgängligt på kommunens hemsida.

Nedan redovisas en sammanfattning gällande Sala kommun.

Naturrisker

Det finns stora skogsområden och beroende på den låga befolkningstätheten är risken stor för att skogsbränder förblir oupptäckta under lång tid.

Sala silvergruvas vattensystem kan vid dammbrott översvämma stora delar av Sala tätort.

Friluftsliv i anslutning till gruvhål och vattensystem leder till risker för ras/nedstörtning och drunkning.

Näringslivsrisker

Två verksamheter som av Länsstyrelsen klassats som "farlig verksamhet" finns i Sala, men i övrigt utgörs riskerna företrädesvis av mindre industrier, bensinstationer och större lantbruk med djurhållning.

Tekniska försörjningsrisker

Dessa utgörs primärt av vattentäkter, ett antal värmecentraler och avloppsreningsverk.

Samlingsplatsrisker

Det finns inom kommunen ett fängelse, ett antal hotell/pensionat, ett stort antal förskolor och skolor, ett antal vårdanläggningar samt ett större antal samlingslokaler av varierande storlek.

Transportrisker

Farligt Godsolyckor på väg 56 ("räta linjen" mellan Norrköping och Gävle) och väg 70 utgör den största transportrisken. Utöver denna risk tillkommer trafikolyckor rent allmänt, samt även järnvägen med sina transporter.

Övriga risker

Den gamla trähusbebyggelsen i Sala centrum utgör en betydande risk.

I övrigt finns en potentiell personrisk då livräddande insats med rökdykning inte kan genomföras initialt inom Hedåker, Möklinta och Ranstas primärområden.

Normal årlig utryckningsfrekvens

I medeltal för de senaste tre åren har det utförts ca 240 utryckningar årligen för kommunens fyra brandstationer. De vanligaste larmtyperna är trafikolyckor, brand i byggnad samt skogs och gräsbränder.

Genomsnittligen skadas ett drygt 40-tal personer årligen i trafikolyckor.

Nationella mål enligt lagen om skydd mot olyckor

Lagen om skydd mot olyckor stadgar följande nationella mål:

Denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd

För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön skall kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.

Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

De nationella målen har i kommunfullmäktiges perspektiv "medborgare" brutits ner till inriktningsmålet "en trygg och säker kommun":

De som bor och arbetar eller av andra skäl vistas i Sala kommun skall känna sig trygga i sin vardag, och med hjälp av utbildningar och information, kunna ta ansvar för sin egen säkerhet. Där den enskildes kunskap och förmåga inte räcker till, skall räddningstjänsten på ett kompetent sätt vara behjälplig.

Kapitel 2

Kommunens räddningstjänst

Enligt avtal mellan Sala och Heby kommuner, enligt 3 kap. 12 § LSO, förbinder sig Sala kommun att utföra såväl de uppgifter som åvilar Heby kommun enligt både LSO och förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO), som det som regleras i Heby kommuns handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Tjänsterna som räddningschef och stf räddningschef/-er är gemensamma för båda kommunerna.

Kommunens styrning och ledning för att förebygga och hantera olyckor

Styrmodell

Kommunfullmäktige styr verksamheten genom att i den strategiska planen fastställa de ekonomiska ramarna och mål för kommunens verksamhet under de kommande tre åren. Målen utgår från kommunens vision och är uppdelade i fyra perspektiv, där handlingsprogrammet är kopplat till perspektivet "medborgare". Målen skall vara mätbara och mätbarheten nås genom indikatorer.

Syftet med inriktningsmålen inom respektive perspektiv, är att tydligt visa vilken övergripande riktning nämnderna ska arbeta mot och vilka områden som ska prioriteras under planperioden. Inriktningsmålen, med tillhörande indikatorer, skall i tillämpliga delar ingå i nämndernas verksamhetsplaner.

I verksamhetsplanerna skall anges de aktiviteter som nämnderna planerar att genomföra för att uppnå målen i den strategiska planen. Verksamhetsplanerna finns tillgängliga på kommunens hemsida.

Aktuella indikatorer för målet "en trygg och säker kommun" anges i kapitel 3.

Kapitel 3

Indikatorer

Mål 1

Risker för oskyddade trafikanter skall minska till år 2018 jämfört med 2015

Mål 2

Räddningstjänstens förmåga att hantera bränder och trafikolyckor skall förbättras till år 2018 jämfört med 2015

Mål 3

Den enskildes medvetenhet om brandrisker och agerande vid bränder skall öka till år 2018 jämfört med 2015

Uppföljning

Inriktningsmålen följs upp på aktivitetsnivå i samband med delårsrapport och årsredovisning tillsammans med det ekonomiska utfallet. En slutgiltig utvärdering av målet "en trygg och säker kommun" görs i samband med mandatperiodens slut dvs. 2018.

Kapitel 4

Program för förebyggande verksamhet och räddningstjänst

Förebyggande verksamhet

Kommunens inriktning

Det förebyggande arbetet ska bedrivas på ett sådant sätt att behovet av räddningstjänstinsatser i kommunen minskar. Antalet insatser i förhållande till medborgarantalet mäts av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB). Kommunens inriktning är att komma under medelvärdet i kommungruppen.

Kommunen skall identifiera och analysera de olyckor som inträffar inom Sala kommun, och detta i samverkan mellan berörda kommunala förvaltningar. Kommunen ska även genomföra olycksorsaksundersökningar¹ och resultaten från dessa ska användas i det skade- och olycksförebyggande arbetet med syfte att minska såväl antalet olyckor, som konsekvenserna av dessa.

Samordningen av de förebyggande insatserna mellan kommunens förvaltningar sker via kommunens risk & säkerhetsgrupp, samt även via plansamverkan (risk och säkerhet i den fysiska planeringen).

Kommunens åtgärder för att förebygga brand.

Åtgärder för att förebygga bränder och skador till följd av bränder ska prioriteras. Kommunen ska på olika sätt främja systematiskt brandskyddsarbete för alla verksamheter, från bostäder till komplicerade objekt. För de objekt som lagen kräver skriftlig redogörelse för ska kommunen utöva tillsyn.

Kommunen ska på alla sätt verka för att alla bostäder i kommunen har brandvarnare². Bland de metoder som kan användas för att uppnå ovanstående kan särskilt information, utbildning och tillsyn nämnas.

Det skall årligen upprättas en tillsynsplan, vilken finns tillgänglig på kommunens hemsida.

Kommunen beslutar i särskild ordning om föreskrifter i brandförebyggande syfte gällande rengöring (sotning) samt svarar genom skorstensfejarmästaren för att brandskyddskontroll utförs på sådana anläggningar.

Sotningsfrister, sotningstaxa och taxa för brandskyddskontroll finns tillgängliga på kommunens hemsida.

Kommunens åtgärder för att förebygga andra slags olyckor.

I enlighet med intentionerna i lagen om skydd mot olyckor och kommunens målsättningar, verkar Sala kommun för att åstadkomma skydd även mot andra slag av olyckor än bränder.

Särskild uppmärksamhet riktas mot fallolyckor bland äldre, oskyddade trafikanter samt olyckor med barn inblandade. Vidare ska den enskildes förmåga att själv agera vid en inträffad olycka stärkas. När enskilda människor gör goda förstahandsinsatser, under den tid som förflyter

---

¹ Rutin för detta arbete finns reglerat i separat dokument som finns på kommunens hemsida

² Den rådande situationen inom Sala kommuns tätorter framgår av dokumentet Räddningstjänstens riskinventering och analys för Sala och Heby kommuner, vilket finns på kommunens hemsida

mellan det att olyckan inträffat till dess att räddningsinsatser påbörjas, kan ofta konsekvenserna av skadorna minskas kraftigt.

Eleverna i skolan skall senast under högstadiet ha erhållit kunskap i att göra förstahandsinsatser vid brandtillbud, akut sjukdomsfall och vid trafikolycka.

Den enskildes ansvar

Kommunen hjälper dig att förebygga olyckor, men det är du som har ansvaret. Kommunen kan bistå med utbildning, information, riskinventering, åtgärdsförslag och system för ett effektivt säkerhetsarbete.

Räddningstjänst

Kommunens resurser för räddningsinsats

Under denna rubrik redovisas räddningstjänsten Sala-Hebys samlade resurser.

För ledning av räddningsinsatser finns:

- Räddningschef i beredskap (normativ och strategisk ledning)
- Stabschef/ledningsoperatör (från 2016-03-08)
- Insatsledare (operativ ledning av större insatser, eller insatser som engagerar flera brandstationer)
- Styrkeledare hel- och deltid (operativ ledning av mindre insatser)

För utförande av räddningsinsats finns brandstationer i:

Ort	Numerär	Anspänningstid (tid till utryckning från brandstationen)	Möjlighet till invändig livräddning ³
Sala	Styrkeledare+3 brandmän/Heltid	90 sekunder	Ja
Sala	1 brandman/Deltid	5 minuter	-
Hedåker	Styrkeledare/arbetsledare+1 brandman/Deltid	8 minuter	Nej
Möklinta	Styrkeledare+2 brandmän/Deltid	8 minuter	Nej
Ransta	Styrkeledare/arbetsledare+2 brandmän/Deltid	5 minuter	Nej
Heby	Styrkeledare+5 brandmän/Deltid	5 minuter	Ja
Tärnsjö	Styrkeledare/arbetsledare+2 brandmän/Deltid	5 minuter	Nej
Östervåla	Styrkeledare/arbetsledare+3 brandmän/Deltid	5 minuter	Nej (Ja ⁴)

Kommunens förmåga till räddningsinsats

Allmänt

För att uppnå acceptabla insatstider är Sala kommun indelat i fyra brandstationsområden; Sala, Hedåker, Möklinta och Ransta.

Vid större insatser larmas alltid flera stationer, och då disponeras alla resurser inom räddningstjänsten Sala-Heby. Bistånd kan också begäras från andra räddningstjänster enligt avtal, eller med stöd av 1 kap 6 § i lag om skydd mot olyckor.

³ Se Räddningstjänstens riskinventering och analys för Sala och Heby kommuner

⁴ Personalen är utbildad för invändig livräddning, men det måste tillföras en brandman för att uppnå erforderlig personalnumerär (totallarm eller stöd från annan brandstation)

Vid omfattande olycka eller olyckor organiserar räddningschefen i beredskap stab efter olyckans behov och omfattning. Vid större och kommunövergripande olyckor finns via länsstyrelsen samverkansorganet U-sam som skall stödja kommunen i arbetet.

I grunden kan kommunens fyra brandstationer var för sig hantera mindre bränder och trafikolyckor, samt stödja Landstinget med sjukvårdsinsats. Oberoende av numerär och kompetens, är tiden från upptäck till att en räddningsstyrka är på plats det som är direkt avgörande för hur en räddningsinsats kan genomföras.

Oavsett om det gäller risk för personskador (trafikolyckor och bostadsbränder) eller egendoms- och miljöskador, så innebär en längre insattid att räddningstjänsten möjligheter att förhindra att en skada förvärras minskar.

Det betyder att den enskilde kommuninnevärdaren måste vara beredd på att ta ett eget ansvar för sin säkerhet, och ju längre från en brandstation man befinner sig desto större måste det egna ansvaret vara.

Förmåga

Zon Blå

Inom 10 minuter kommer en första räddningsstyrka på plats. Beroende på vilken brandstation som är berörd varierar styrkans storlek.

Zon Gul

Inom 20 minuter kommer en första räddningsstyrka på plats. Beroende på vilken brandstation som är berörd varierar styrkans storlek.

Zon Röd

Inom 30 minuter kommer en första räddningsstyrka på plats. Beroende på vilken brandstation som är berörd varierar styrkans storlek.

Den enskildes ansvar

Oavsett vilken zon som avses, gäller följande.

Brand

Försök att släcka branden. Om det är möjligt så stängt dörren till rummet där det brinner, då sprider sig branden oftast inte till andra rum innan räddningstjänsten är på plats. Möt räddningstjänsten och berätta om det finns personer kvar inne - livräddning och utrymning prioriteras alltid framför brandsläckning.

Ibland är branden så omfattande att räddningstjänstens arbete inriktas på att hindra brandspridning, istället för att släcka själva branden.

Trafikolycka

Vid en trafikolycka kan räddningstjänsten, beroende på inom vilken zon olyckan skett, ge första hjälpen inom 10, 20 eller 30 minuter. Är man fastklämd kan det dröja ytterligare 20 till 30 minuter innan man har tagits loss, eftersom arbete måste göras försiktigt för att inte förvärra skadorna. Är man själv är oskadd kan man hjälpa skadade och utföra L-ABC.

En insats är livsavgörande!

Vatten- och isolyckor

Så länge man befinner dig på ytan har räddningstjänsten goda möjligheter att hjälpa. Men om man har hamnat under ytan är möjligheterna till räddning väldigt liten.

Tidsfaktorn och det egna skyddet är avgörande!

Hjärtstillestånd

Räddningstjänsten har defibrillator för att häva hjärtstillestånd. Det är oerhört viktigt att man har påbörjat hjärt- och lungräddning före räddningstjänsten/ambulansens ankomst.

Tidsfaktorn är livsavgörande!

Avtal om samverkan

Räddningstjänstavtal finns med Uppsala Brandförsvaret, Räddningstjänsten Enköping-Håbo, Gästrikens Räddningstjänst, Mälardalens Brand och Räddningsförbund samt Södra Dalarnas räddningstjänstförbund. Avtalet innebär att respektive räddningstjänst kan larma ut delar av avtalspartens resurser med omedelbart varsel.

Samverkan finns även med Köpings kommun genom Västra Mälardalens Kommunalförbund vad avser beredskapen för större kemolyckor.

Avtal finns med Landsting i Uppsala län där Räddningstjänsten Sala Heby larmas ut på IVPA-larm (I Väntan På Ambulans) inom Sala kommun. I samverkansavtal finns även reglerat att räddningstjänsten utför transport av skadade människor i terräng, vid behov bemanna ambulansen till Västerås, samt får backup av ambulans vid farliga räddningsuppdrag.

Avtal finns med Försäkringsbranschens Restvärdesräddning i Sverige AB beträffande restvärdesräddning, sanering av vägbana och järnväg, arbetsjordning på järnväg samt evakuering av tåg.

Skydd mot olyckor under höjd beredskap

Då varken Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) eller Försvarsmakten har presenterat några planeringsförutsättningar för räddningstjänst under höjd beredskap, har kommunen heller inte någon specifik organisation att redovisa.

Detta handlingsprogram träder i kraft den 1 januari 2016.

Elisabeth Pettersson
Ordförande i Kommunfullmäktige

Jenny Nohage
Kommunchef